

Diplomație Publică prin valorizarea Patrimoniului Imaterial

Sesiunea de Pilotare nr. 1

Dr. Georgeta Roșu

Diplomația publică

- ▶ **Edmund Gullion, Fletcher School din cadrul Universității Tufts, Boston, Massachusetts:** diplomația publică este setul de mijloace prin care guvernele, entitățile private și indivizii încearcă să influențeze pozițiile și opiniile altor persoane și guverne în așa manieră încât să poată interveni în deciziile pe care aceștia le fac în materie de politică externă.
- ▶ **Joseph S. Nye, politolog american:** diplomația publică este o expresie politică a noțiunii de soft-power. Conceptul de soft-power face referire la abilitatea de a convinge un individ sau o entitate să întreprindă anumite acțiuni fără a aplica măsuri coercitive.

Diplomația culturală

- ▶ **Nicholas J. Cull:** diplomația culturală este activitatea de promovare a propriei culturi în străinătate.
- ▶ În cazul concret al României, diplomația culturală se desfășoară pe mai multe planuri de promovare a culturii române în afara granițelor:
 - negocierea acordurilor interguvernamentale în domeniile culturii și educației;
 - negocierea programelor executive care pun în aplicare aceste acorduri și care constituie baza juridică prin care se realizează diferite proiecte și schimburi culturale și educaționale;
 - organizarea, la misiunile românești în străinătate, de evenimente culturale variate sau de promovare a ofertei educaționale a universităților românești.

Patrimoniul cultural național

- ▶ **Convenția - Cadru a Consiliului Europei privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate** (Faro, Portugalia, 27 octombrie 2005): patrimoniul cultural național este un grup de resurse moștenite din trecut pe care oamenii le identifică, independent de proprietarul lor, ca o reflexie și expresie a valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor lor.
- ▶ Patrimoniul cultural include toate aspectele mediului înconjurător ce rezultă din interacțiunea între oameni și locuri de-a lungul timpului.

Instituții guvernamentale implicate în programele de diplomatie culturală

- ▶ Ministerul Culturii și Patrimoniului Național
- ▶ Ministerului Afacerilor Externe din România
- ▶ Institutul Cultural Român
- ▶ Institutul Național al Patrimoniului;
- ▶ Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale;
- ▶ Ministerul Educației Naționale;
- ▶ Institutul Limbii Române (ILR);
- ▶ Academia Română;
- ▶ Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică;
- ▶ Centrul Național al Cinematografiei.

Instituții guvernamentale implicate în programele de diplomatie culturală

- ▶ *Ministerul Culturii și Patrimoniului Național*, în calitate sa de principală instituție de administrație centrală care deține competențe în domeniul salvagădării patrimoniului cultural imaterial, are următoarele îndatoriri:
 - **elaborează** politici și strategii în domeniu;
 - **coordonează**, la nivel național, activitățile instituțiilor publice cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural imaterial;
 - **sprijină** financiar instituțiile cu atribuții în activitățile de identificare, conservare, protejare și punere în valoare a elementelor ce alcătuiesc patrimoniul cultural imaterial;
 - **susține** promovarea elementelor patrimoniului cultural imaterial românesc în comunitățile românești de peste hotare;
 - **sprijină** instituțiile cu atribuții în implementarea strategiilor de salvagădare a elementelor patrimoniului cultural imaterial.
- ▶ În activitatea sa, Ministerul Culturii se bazează pe expertiza Comisiei Naționale pentru Salvagădarea Patrimoniului Cultural Imaterial care trebuie să elaboreze Programul național de salvagădare, protejare și punere în valoare a patrimoniului cultural imaterial.

Instituții guvernamentale implicate în programele de diplomatie culturală

► *Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale:*

- **inițiază și derulează** proiecte și programe privind activități de conservare, protejare, punere în valoare și promovare a patrimoniului cultural imaterial de pe teritoriul României;
- **susține**, inclusiv financiar, proiectele, programele și activitățile de cercetare, conservare, protejare, punere în valoare și promovare a patrimoniului cultural imaterial de pe teritoriul României, inițiate de persoane fizice sau juridice de drept public ori privat, în conformitate cu strategiile și politicile Ministerului Culturii;
- **coordonează** metodologic activitatea așezămintelor culturale în domeniul patrimoniului cultural imaterial;
- **colaborează** cu instituții specializate în vederea realizării programelor și activităților de cercetare;
- **realizează** programe-cadru de educație permanentă în domeniul expresiilor culturale tradiționale;
- **editează și difuzează** pe orice suport material cărți și alte publicații din domeniul patrimoniului cultural imaterial, cu acordul Ministerului Culturii;
- **înființează și administrează** Registrul național al mărcilor tradiționale distinctive;
- **omologhează** mărcile tradiționale distinctive.

Instituții guvernamentale implicate în programele de diplomatie culturală

- ***Institutul de Memorie Culturală (CIMEC)***, ai cărui membri sunt componenți și în Comisia pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, a elaborat Repertoriul Național de Patrimoniu Cultural Imaterial, volum coordonat de Prof. Dr. Virgil Șerban Nițulescu și Acad. Sabina Ispas.

Legislația din domeniul patrimoniului cultural

- ▶ **Legea nr. 410 din 29/12/2005 privind acceptarea Convenției pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial**, adoptată la Paris pe 17 octombrie 2003: prin salvagardare se înțeleg măsurile vizând asigurarea viabilității patrimoniului cultural imaterial, cuprinzând identificarea, documentarea, cercetarea, prezervarea, protecția, promovarea, punerea în valoare, transmiterea, în special prin intermediul educației formale și nonformale, precum și revitalizarea diferitelor aspecte ale acestui patrimoniu.
- ▶ **Legea nr. 26 din 29 februarie 2008 privind Protejarea Patrimoniului Cultural Imaterial**, articolul 2: patrimoniul cultural imaterial este caracterizat drept totalitatea practicilor, reprezentărilor, expresiilor, cunoștințelor, abilităților - împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele și spațiile culturale asociate acestora - pe care comunitățile, grupurile sau, după caz, indivizii le recunosc ca parte integrantă a patrimoniului lor cultural.

Legislația din domeniul patrimoniului cultural

- ▶ *Ordinul Ministrului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național, nr. 2491 din 27.11.2009, pentru aprobarea Regulamentului de acordare a titlului de Tezaur Uman Viu:* această distincție reprezintă un titlu onorific ce poate fi conferit acelor persoane care sunt recunoscute de către comunitate drept creatoare și transmițătoare de elemente ale unui domeniu al patrimoniului cultural imaterial, în forma și cu mijloacele tradiționale nealterate.
- ▶ **Titlul de tezaur uman viu este viager, personal și netransmisibil.**

Legislația din domeniul patrimoniului cultural

- *Ordinul nr. 2436 din 08.07.2008 privind elaborarea Programului național de salvagardare, protejare și punerea în valoare a patrimoniului cultural imaterial:*

Pentru identificarea elementelor de patrimoniu cultural imaterial și elaborarea Inventarului, sunt necesare următoarele etape :

- a) Identificarea comunităților, grupurilor și/sau a persoanelor care păstrează vii elemente aparținând patrimoniului cultural imaterial;
- b) Studiul documentelor și arhivelor;
- c) Cercetarea pluridisciplinară a elementelor de patrimoniu cultural imaterial, ținând seama de caracterul lor inefabil și compusul de cunoștințe verbalizat;
- d) Definirea elementelor de patrimoniu cultural imaterial;
- e) Elaborarea Inventarului de patrimoniu cultural imaterial;
- f) Constituirea de echipe pentru cercetarea de teren, atunci când Comisia consideră acest lucru necesar;
- g) Stabilirea criteriilor în baza cărora se declară tezaurele umane vii pentru domeniile patrimoniului cultural imaterial;
- h) Declararea tezaurelor umane vii pentru domeniile patrimoniului cultural imaterial.

Legislația din domeniul patrimoniului cultural

- **Ordinul Ministrului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național nr. 2102 din 19.02.2014 privind organizarea și funcționarea Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial**, articolul 2:

Comisia are următoarele atribuții:

- a) coordonează activitățile de protejare și promovare a patrimoniului cultural imaterial, în baza politicilor culturale ale Ministerului Culturii;
- b) elaborează Programul național de salvagardare, protejare și punere în valoare a cultural imaterial;
- c) propune patrimoniului și analizează propunerile privind elementele care urmează a fi cuprinse în Registrul național al patrimoniului cultural imaterial;
- d) analizează dosarele de candidatură și acordă titlul de Tezaur Uman Viu persoanelor;
- e) alcătuiește listele care constituie Registrul național al patrimoniului cultural imaterial.

UNESCO - scurtă descriere

- ▶ **UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)** este una din cele 19 agenții specializate în cadrul sistemului Organizației Națiunilor Unite.
- ▶ Organizația a fost fondată la data de **16 noiembrie 1945** și își are sediul în **Paris, Franța**, de unde sunt coordonate cele 73 de suboficii active în diverse țări ale lumii. Ca și componentă, UNESCO are **195 de state membre** și 9 state asociate, **România** fiind membră UNESCO din **27 iulie 1956**.
- ▶ Misiunea UNESCO și activităților sale se bazează pe promovarea susținută a principiilor democrației, cooperării, non-violenței, a respectului pentru drepturile omului și a diversității culturale.
- ▶ Scopul organizației este de a contribui la pacea și securitatea mondială prin colaborarea între națiuni în educație, știință, cultură, și comunicații pentru a se reuși stabilirea unui respect față de justiție universal, pentru corectitudinea justiției și pentru drepturile și fundamentele omului liber, indiferent de rasă, sex, limbă sau religie, după Carta Națiunilor Unite.
- ▶ Una dintre cele mai importante misiuni UNESCO este de a menține evidența patrimoniului mondial. Patrimoniul, fie el material sau imaterial, natural sau istoric, prezintă o importanță deosebită în identitatea culturilor și popoarelor din lume iar conservarea și salvarea elementelor de patrimoniu sunt importante pentru comunitatea mondială.

Comisiile naționale UNESCO

- ▶ **Comisiile Naționale pentru UNESCO** sunt organisme naționale de cooperare, parte integrantă din arhitectura construcției UNESCO, fiind constituite de guvernele țărilor membre, cu scopul de a face legătura între grupurile naționale guvernamentale și non-guvernamentale și Programele UNESCO.
- ▶ **Comisia Națională a României (CNR) pentru UNESCO** a luat ființă în anul 1956 și a fost reorganizată prin Hotărârea de Guvern nr. 624 în august 1995 .
- ▶ La ora actuală CNR UNESCO este formată din aproximativ 70 de personalități ale lumii cultural-științifice din România și un secretariat executiv alcătuit din aproximativ 10 persoane.
- ▶ Comisia are un rol consultativ, de analiză, sinteză, elaborare, implementare, coordonare și evaluare pentru Programele ce decurg din planurile elaborate de UNESCO în următoarele domenii de activitate: educație, științe ale naturii și socio-umane, cultură și arte, tehnologie și comunicare, tineret, problematica femeilor, drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Comisia Națională a României pentru UNESCO

- ▶ CNR asigură participarea României la următoarele Programe UNESCO :
 - MAB/Omul și Biosfera;
 - MOST/Managementul Transformărilor Sociale;
 - PHI/Programul Hidrologic Internațional;
 - COI/Comisia Oceanografică Internațională;
 - CIGB/Comisia Interguvernamentală de Bioetică;
 - COMEST/Comisia Interguvernamentală de Etică a Științei și Tehologiei;
 - EFA/Educația pentru toți;
 - IFA/Informația pentru toți;
 - LLL/Programul de Educație a Adulților.
- ▶ De asemenea, CNR promovează și transpune în practică obiectivele și scopurile UNESCO prin intermediul rețelelor naționale de parteneri :
 - Federația Română a Asociațiilor, Cluburilor și Centrelor pentru UNESCO,
 - Rețeaua de Școli Asociate UNESCO din România,
 - Catedrele UNESCO din România,
 - Comisia Permanentă Comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru Relația cu UNESCO.
- ▶ Ca programe auxiliare, CNR promovează în sistemul UNESCO valorile culturii și civilizației naționale prin Programul de Aniversări UNESCO, prin participarea României la Programele Memoria Lumii (Memory of the World - MOW) și Biblioteca Digitală Mondială (World Digital Library - WDL) .

România în organismele UNESCO

- ▶ **Delegația Permanentă a României pe lângă UNESCO** a fost înființată în 1958. Aceasta asigură legătura între Guvernul României și Secretariatul General UNESCO și este subordonată direct Ministerului Afacerilor Externe. Delegația Permanentă este condusă de un diplomat cu rang de ambasador, funcția fiind deținută în prezent de E.S. Nicolae Manolescu, din noiembrie 2006.
- ▶ În prezent, România desfășoară, în paralel, mandate de membru în:
 - **Consiliul Consultativ al Convenției UNESCO** privind protejarea patrimoniului cultural subacvatic, Comitetul Subsidiar al Convenției UNESCO din 1970;
 - **Comitetul UNESCO** pentru reîntoarcerea bunurilor culturale în țările de origine sau restituirea lor în cazul însușirii ilicite;
 - **Comitetul UNESCO** pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat.

Lista Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității UNESCO

- ▶ *Lista patrimoniului cultural imaterial al umanității UNESCO* a fost întocmită oficial în anul 2008, conform "Convenției pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial", încheiată la Paris, la data de 17 octombrie 2003. Lista includea în anul 2011 un număr de 166 de opere din 76 de țări.
- ▶ România are înscrise patru elemente culturale în Lista Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității UNESCO: **Ritualul Călușului** (inclus la 25 noiembrie 2005), **Doina** (2 octombrie 2009), **Ceramica de Horezu** (3 - 7 decembrie 2012), **Colindatul de ceată bărbătească** (împreună cu Republica Moldova, inclus la 3 - 7 decembrie 2013).

Lista Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității UNESCO

- **Ritualul Călușului:** a fost admis pe Lista Patrimoniului Cultural Imaterial UNESCO în anul 2005. Esența rituală a Călușului nu poate fi definită dacă nu este subliniată transformarea sa de-a lungul istoriei (referindu-ne la structura ritualului, caracterul spectacular, manipularea ca simbol național, ambivalența care-l caracterizează în prezent).

Călușul, denumit în Mehedinți crai, călucean la românii din Timoc, călușer în Transilvania sau aruguciar la aromâni este un ritual de trecere de la primăvară la vară, care se practică de Rusalii, moment în care imaginarul colectiv acreditează ideea că spiritele morților sunt active. De aceea poate fi considerat o formă de comunicare între lumea de-aici, reprezentată de o comunitate socială dată și lumea de dincolo, reprezentată de ființe mistice, ielele.

- **Doina:** candidatură validată la Abu Dhabi, la Sesiunea Comitetului Interguvernamental pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Intangibil al UNESCO, în perioada 28 septembrie - 2 octombrie 2009. Doina este o creație lirică vocală sau instrumentală, specifică poporului român, improvizată și spontană, în care interpretul își exprimă în mod direct sentimentele de dor, jale, înstrăinare, de revoltă, tristețe, iubire, ură împotriva asupritorilor sau regret .

În vederea întocmirii dosarului spre Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Imaterial, specialiștii au cercetat comunități din Goicea (Dolj), Runcu (Gorj) și Lăpuș și Cupșeni (Maramureș), înregistrând 15 performeri doinind.

Lista Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității UNESCO

- **Ceramica de Horezu:** a fost înscrisă în cadrul celei de a 7a sesiuni a Comitetului Interguvernamental de Protejare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Paris, desfășurată în perioada 3 - 7 decembrie 2013 ca „meșteșug tradițional unic” practicat atât de bărbați cât și de femei în nordul județului Vâlcea.

Procesul de confecționare este divizat, bărbații fiind cei care se ocupă de extragerea lutului, care este apoi curățat, porționat, udat, frământat, tescuit și amestecat, devenind astfel materia primă din care se fac celebrele vase de Horezu.

- **Colindatul de ceată bărbătească:** a fost inclus în Lista PMI UNESCO la sesiunea Comitetului de la Baku, în anul 2013, fiind un vechi obicei popular de iarnă întâlnit în România, dar și în Republica Moldova și în alte teritorii locuite de români.

Atestat prima dată în sec. al XVII-lea în Memorialul pastorului Andreas Mathesius din Alba, colindatul de ceată bărbătească este mai răspândit în spațiul românesc decât în alte țări cu un fond străvechi de colinde.